

NGÔN NGỮ MIỀN NAM...
NGUYỄN GIA VIỆT

Một bạn hỏi, vậy chứ giữa tiệm giò chả và tiệm chả lụa ở Sài Gòn thì tiệm nào mà người Miền Nam sẽ chấm?

Đương nhiên chả lụa, ở Sài Gòn phải là chả lụa vì chả lụa là món mà người Miền Nam kêu. Còn "giò chả" là ngôn ngữ Miền Bắc.

Tại Sài Gòn chỗ nào ghi "giò chả" là dân Bắc, chỗ nào ghi chả lụa là dân Nam chánh gốc.

Nếu chấp nhận cuộc chơi luật lệ Sài Gòn thì phải là "chả lụa".

Ai bán "bánh khảo" cũng là dân Bắc, ai bán "bánh in" là dân Miền Nam.

*"Chú nhơn Lục tỉnh
Thì có bánh in
Đầu bếp mấy tên
Phải ăn bánh rế
Đây là bánh nghệ
Cho chị nằm nơi
Kẻ dẹt lụa tơ
Bánh tằm sẵn để
Còn như bánh quế
Mấy đáng y sanh
Tọc mạch rành rành
Thì ăn bánh hỏi
Hễ là thầy bói
Thì ăn bánh quy"*

Đi vô quán cafe nhiều khi bực mình khi nghe một thằng có giọng Nam rõ ràng mà nó kêu "cho một cốc cà phê sữa đá". Người Miền Nam phải là "một ly cà phê sữa đá". Còn cái vụ "Minh Béo" và "Minh Nhí" nữa nè!

Người Miền Nam đâu ai xài chữ "béo" khi nói về cái mập. Hoàng Mập mới trúng bài chớ.

Người Bắc nói "Con lợn béo", thí dụ "Con lợn béo cổ lòng mới ngon"

"Khâu rồi anh sẽ trả công
Đến khi lấy chồng anh sẽ giúp cho
Giúp cho một thúng xôi vò
Một con lợn béo, một vò rượu tăm"

Nam Lý Lục Tỉnh tả "con heo mập ú", con cá mập ú to, tổ chẳng.

Người Nam Kỳ và Bắc khác nhau về nhận định hình dạng. Nam Kỳ thì "mập" và "ôm", Bắc Kỳ thì "béo" và "gầy".

"Ôm" trong suy nghĩ của Bắc là bị bệnh rồi. Ta hay nghe câu đê net "mày ôm đòn với bố", tức quánh cho mày bệnh nằm bệnh viện luôn.

"Bơi thương nên ôm nên gầy
Cơm ăn chẳng đặng gần đây ba trắng
Ngó lên sao mọc như giăng
Thương em anh nghĩ mấy trăng cũng chờ"

Mập ở Nam, Bắc là béo nhá, còn lòi xương Bắc là gầy nha.
Còn Nam Kỳ bành ky thịt mỡ là mập nha, còn xanh mét, không có miếng thịt là ốm.

"Bơi cô bán côm hai lu
Đi đâu tui gởi con cu về cùng
Cu tui tui áp tui bông
Chớ bỏ vào lòng mà ôm cu tui"

Trong xã hội Nam Kỳ hễ ai tròn quây như ông địa thì kêu là Ông Mập, ai tong teo thì kêu Bà Ốm.

Mập còn đồng nghĩa với ù, phì lữ, bành ky. Ốm còn đồng chữ là ròm, mỏng.

"Đất Phương Nam" có bà Tư Ủ mập thù lù.

Chú Chín Ròm, Cô Hai Mỏng, cô Sáu Ròm bảo đảm vạt trước sau lọt ra hai con ốc đờ đa.

Người Miền Nam còn tả ai ốm nhách là ốm như "bộ xương cách trí".

Còn ông Hồ Biểu Chánh thì "ôm lung lăm".

Ôm lung là ốm sao? là hình vóc ốm o, tóc tai xụ xọp, ngày càng ốm tong teo, là còi cọc, ốm yếu, ốm o lu lít, ốm đèo ốm đệt, ốm tong teo, ốm nhom ốm nhách.

Còn ông Hồ Trường An thì "ôm o so bại, mình mẩy mỏng lét, da dẻ xanh chành, ốm ròm" như "cây tre miếu.."

Sau này có thêm thành ngữ "dep lép như con cá lép".

À quên, mập ù, mập thù lù, và sau này có thêm thành ngữ "mát da mát thịt" nên "ú nu ú a", "ú nù" rất dễ thương.

Bài ca dao hiện đại vậy:

"Em ơi, đừng lấy thầy tu

Ăn cơm đậu hũ con ku ú nù”

Kêu ông Ba Mập, bà Tư Ủ. ông Chín Bụng là chính xác. Nhưng kêu "Ông Hai Ủ Ủ" là bậy nha, nó qua nghĩa khác.

Trong xóm làng Miền Nam hay có mấy cha già dịch chuyên đi lã lơ liếc xéo với đờn bà góa thì bà con phong cho là Đạo ù ù' hoặc Đạo dụ.

*"Ban ngày lật cổ tới công phu
Đậu ủ lâu ngày hóa đậu lu
Ngày ta địa chủ, đêm tu đạo
Đạo chi lạ rứa: Đạo ù ù”*

Trong dân gian Nam Kỳ thì “Đạo ù ù” , “Đạo dụ” cùng “Đạo chích” và “Đạo tì” là mấy cái đạo ai cũng... ngán.

Ít ai biết, ông Hồ Hữu Tường (1910-1980) – một nhơn vật chánh trị, nhà báo Nam Kỳ khá có tiếng có bút danh là “Ông Đạo Ủ Ủ”.

Nhớ nha, dân Nam Kỳ phải mập ù chứ không có "béo", béo là mất gốc rồi.

Hôm qua nghe bạn kia quảng cáo lạp xưởng nè:

"Mại zđô bà con ơi! Xin giới thiệu lạp xưởng của tui mập ú, thẳng băng, dài sọc, thơm phức nà bà con.

Cô nào chồng bỏ chồng chê, tấp miếng lạp xưởng chồng mê tới già”

Cái tên "Minh Nhí" hình như cũng không trùng ngôn ngữ Miền Nam. Lùn trong xã hội Nam Kỳ là "lùn xùn", "lùn mã tử", "nhỏ xíu con”.

Người Nam Kỳ "nhỏ" chứ ít nói "bé”.

Lùn kiểu "Minh Nhí” đúng phải là "Minh Đẹt”.

Nhí là gì? là nhỏ tuổi và nhỏ xíu, thí dụ ca sĩ nhí, diễn viên nhí.

Nhí là con nít, mà con nít cũng sẽ lớn lên.

Còn "đẹt” là lớn rồi mà không chịu cao lên, cứ lùn xùn hoài.

Con trai dất dậu tương lai về ra mắt, nhìn cô gái xong về nhà bà má nói với con trai:

"Nó đẹt ngắt như vậy, moi mốt đẻ cháu má ra toàn gà tre đó con”.

Đẹt ngắt cũng như trái khổ qua đèo.

*"Khổ qua xanh khổ qua đắng
Khổ qua mắc nắng khổ qua đèo
Anh thương em không kể giàu nghèo”*

Thành ra Nam Kỳ có nhiều bà hay ông tên Đẹt lăm, Út Đẹt, Tám Đẹt, Chín Đẹt...

Cái tên Minh Nhí không chính xác, phải là Minh Đẹt.

Người Bắc có chữ "nói lắp” chỉ những người nói một câu bị ngắt ra nhiều câu. Người Miền Nam nói là "cà lăm”.

Nhiều nơi ở Miền Nam chúng ta có miếu thờ Ông Cà Lăm.

Người Nam Kỳ trong tín ngưỡng dân gian có vô số miếu thờ ông. Từ thờ ông Cọp (Ông Cả Cọp), ông tà, ông Thổ Thần, ông Quan Thánh, tới ông Thạch (là một tảng đá), ông Góc (một gốc cây trôi sông) và ông Cà Lăm.

Tại xã Tăng Hòa Gò Công có miếu thờ ông Cà Lăm.

Dân Nam Kỳ gọi những khẩu súng thần công của triều đình, của các lãnh binh xưa là ông Cà Lăm. Gọi là cà lăm vì bắn chục phát mới lọt đọt nổ được một phát, súng quá lạc hậu.

Ngày nay ở khắp Nam Kỳ bạn có thể gặp ông Cà Lăm rất nhiều. Ở Bến Bạch Đằng Sài Gòn, ở lăng ông Bà Chiểu, ở Văn Miếu Vĩnh Long. Ở Bạch Dinh Vũng Tàu, ở di tích Lũy Pháo Đài ở Gò Công... vẫn còn những ông "Cà Lăm" lạng lẽ nhìn tuế nguyệt nhắc cháu con một thời.

Các bạn trẻ Miền Nam chú ý đừng mà giữ lại cách nói chuyện, ngôn ngữ đặc biệt riêng của chính Lục Tinh yêu thương của mình.

NGUYỄN GIA VIỆT